06/07/2020

Η Συνθήκη του Λονδίνου (1827)

/ Ιστορία - Εθνικά Θέματα

Στη συνθήκη του Λονδίνου της 6 Ιουλίου 1827 οι Μεγάλες Δυνάμεις (Αγγλία, Γαλλία, Ρωσία), παρακινούμενες από την επιθυμία ενίσχυσης της επιρροής τους στα Βαλκάνια, αποφάσισαν την ειρήνευση στην Ελλάδα προτείνοντας παράλληλα στον Σουλτάνο Μαχμούτ Β΄ την παραχώρηση ανεξαρτησίας στους Έλληνες. Ήταν μία απόφαση που άλλαξε ουσιαστικά τα δεδομένα του ελληνικού ζητήματος και οδήγησε τελικά στην ίδρυση του Ελληνικού Κράτους. Η επανάσταση ωστόσο δεν είχε ακόμη τελειώσει καθώς η Οθωμανική Αυτοκρατορία απέρριψε τη Συνθήκη. Η οριστική ανεξαρτησία του νέου ελληνικού κράτους παγιώθηκε δυόμισι χρόνια αργότερα με το Πρωτόκολλο του Λονδίνου.

Ο ρόλος του Κάνινγκ

Το σχέδιο της συνθήκης του Λονδίνου αποδίδεται στον Γεώργιο Κάνινγκ. Ο ριζοσπάστης στην εξωτερική πολιτική, Κάνινγκ, ορμώμενος είτε από φιλελληνικό αίσθημα είτε από πολιτική σκοπιμότητα, εξώθησε, την άνοιξη του 1827 το

Μέτερνιχ (καγκελάριο της Αυστρίας, που επηρέαζε την Πρωσία και είχε ταχθεί αναφανδόν υπέρ της διατήρησης της ακεραιότητας της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας) να αποσυρθεί από τις διαπραγματεύσεις μεταξύ των Δυνάμεων για το ελληνικό ζήτημα. Έτσι, πέτυχε αφενός την απονεύρωση του φιλοτουρκικού κλίματος, αφετέρου τον περιορισμό της ρωσικής επιρροής στο Ανατολικό ζήτημα. Μάλιστα, ο Κάνινγκ είχε αποστείλει στις 23 Αυγούστου του 1823, μέσω του Αμερικανού πρεσβευτή στο Λονδίνο, πρόταση στον Πρόεδρο των Ηνωμένων Πολιτειών, Μονρόε για την από κοινού δράση περί προστασίας των νοτιοαμερικανικών κρατών από επιβουλές των ευρωπαϊκών δυνάμεων, κάτι που οδήγησε τον δεύτερο στη διατύπωση του δόγματος που φέρει το όνομά του (Δόγμα Μονρόε, 2 Δεκεμβρίου 1823).

Η υπογραφή της συνθήκης

Στις δυο μεγάλες ευρωπαϊκές δυνάμεις οι οποίες είχαν υπογράψει το Πρωτόκολλο της Πετρούπολης Ρωσία και Αγγλία, είχε πλέον προστεθεί και η Γαλλία έπειτα από την επίσκεψη του Τζωρτζ Κάνινγκ στο Γάλλο μονάρχη Κάρολο Ι ο οποίος εξέφρασε τη θερμή του συμπαράσταση προς τους Έλληνες επαναστάτες. Μάλιστα, ο Γάλλος πρωθυπουργός Βιλλέλ, υπηρετώντας πιστά τον ηγεμόνα του, προσπάθησε να προσελκύσει στη σχεδιαζόμενη συμφωνία και την Αυστρία, όμως ο καγκελάριος Μέτερνιχ ήταν απαισιόδοξος σχετικά με την προοπτική επίτευξης συμφωνίας μεταξύ των Ελλήνων και της Πύλης και δεν ανταποκρίθηκε στην πρόσκληση. Από τη μεριά του, ο σουλτάνος δεν έδειχνε διατεθειμένος πλέον για την παραμικρή παραχώρηση, καθώς οι στρατιωτικές επιτυχίες του Ιμπραήμ στην Πελοπόννησο και του Κιουταχή στη Στερεά Ελλάδα τον έκαναν να πιστεύει ότι σύντομα θα κατέστειλε οριστικά την ελληνική εξέγερση και το ζήτημα της ελληνικής απελευθέρωσης θα καταντούσε “νεκρό γράμμα”. Τελικά, στις 6 Ιουλίου του 1827 οι «τρεις προστάτιδες δυνάμεις», όπως αποκαλούνταν έκτοτε, δηλαδή η Αγγλία, η Γαλλία και η Αυτοκρατορική Ρωσία ήρθαν σε συμφωνία στο Λονδίνο με την υπογραφή της λεγόμενης «Ιουλιανής συνθήκης» που άνοιγε πια το δρόμο για τη δικαίωση του ήδη επταετή ένοπλου αγώνα των Ελλήνων.

Οι τρεις ηγεμόνες των Δυνάμεων όριζαν, δια του κειμένου της συνθήκης που υπέγραψαν, ως πληρεξούσιούς τους, επιφορτισμένους να μετάσχουν των σχετικών συζητήσεωνκαι διαπραγματεύσεων, αλλά και να υπογράψουν την τελική συμφωνία, τους κατωτέρω υψηλόβαθμους αξιωματούχους:

Γαλλία: Πρίγκιπας Ιούλιος Πολινιάκ, στρατηγός και πρέσβης του βασιλείου της Γαλλίας στη Σαρδηνία.
Μεγάλη Βρετανία: Αντικόμης Ουίλιαμ Δούδλεϊ, σύμβουλος του βασιλιά και αρχιγραμματέας της βρετανικής επικρατείαςγια τις εξωτερικές υποθέσεις του

Ηνωμένου Βασιλείου
Ρωσία: Πρίγκιπας Λιέβεν, στρατηγός (ΠΖ), γενικός υπασπιστής του τσάρου και διοικητής επίλεκτων ταγμάτων της Ρωσικής Αυτοκρατορίας.
Η αρχικώς προταθείσα ρύθμιση έκανε λόγο για αυτονομία της Ελλάδας με καταβολή φόρου υποτέλειας στο Σουλτάνο. Αξιοσημείωτο είναι, ότι με μυστικό πρωτόκολλο στο οποίο κατέληξαν οι εκπρόσωποι των τριών Δυνάμεων, και το οποίο ενσωματώθηκε στη συνθήκη, αποτελούμενου από τρία άρθρα, δινόταν διορία ενός μηνός στην Υψηλή Πύλη να αποδεχτεί τη διαμεσολάβηση των Δυνάμεων, μετά την άπρακτη πάροδο της οποίας οι πολεμικοί τους στόλοι εξουσιοδοτούνταν να καταφύγουν σε οποιαδήποτε ενέργεια έκριναν απαραίτητη, προκειμένου να επιβάλουν την επίτευξη ειρήνευσης. Τονιζόταν ωστόσο, πως οι ενέργειες αυτές θα έπρεπε να εντάσονται στο πλαίσιο των “φιλικών σχέσεων” με την Οθωμανική Αρχή, κάτι όμως που ήταν σχήμα οξύμωρο, καθώς δεν ήταν δυνατό, με ειρηνικά μέσα, να εξαναγκασθεί σε αποχώρηση ο Ιμπραήμ, αν δεν δεχόταν, όπως και έγινε, τους όρους της συνθήκης.

Με τη συνθήκη ανατίθενταν στη Γαλλία “… να ειρηνεύση την χώραν, πράγμα που εσήμαινε την απόδιωξιν του Ιμβραήμ …”. Η προς ελευθέρωση χώρα καθοριζόνταν ως “η κλασσική Ελλάς”, με την οποία οι ευρωπαίοι διπλωμάτες εννοούσαν την Πελοπόννησο, τις Κυκλάδες, την Αττική μαζί με μικρή προς τα δυτικά “ενδοχώρα” και την Εύβοια. Η δημιουργία ανεξάρτητης Ελλάδας φάνηκε τότε πως πρόβαλλε σαν ευρωπαϊκή ανάγκη.

Η Συνθήκη δημοσιεύτηκε στην “Ανεξάρτητο Εφημερίδα της Ελλάδος” την 6η Αυγούστου 1827.

Η στάση της ελληνικής κυβέρνησης

Στη συνθήκη προβλεπόταν ότι στην υπό αναγνώριση ελεύθερη Ελλάδα θα περιλαμβάνονταν όσες περιοχές συμμετείχαν μέχρι τότε, σε ένοπλη επαναστατική δραστηριότητα. Ως εκ τούτου, στα τέλη του 1827 και παρά τον όρο της συμφωνίας που επέβαλε την ανακωχή των εχθροπραξιών, η προσωρινή ελληνική κυβέρνηση αποφάσισε να διενεργήσει νέες στρατιωτικές επιχειρήσεις στη Ρούμελη, την Εύβοια, τη Χίο και την Κρήτη, έτσι ώστε να εξασφαλίσει την αυτοδίκαιη ενσωμάτωση αυτών των τμημάτων της ελληνικής επικράτειας στο υπό ίδρυση κράτος. Ωστόσο, οι περισσότερες από αυτές τις προσπάθειες είτε εκφυλίσθηκαν σύντομα, είτε κατέληξαν σε τελμάτωση λόγω της αναμενόμενης αντίδρασης των τριών Δυνάμεων που απέκλειαν οποιαδήποτε πολεμική δράση και η οποία στάση εκφράσθηκε με διαβήματα προς την ελληνική διοίκηση. Οι “προστάτιδες” χώρες, εξάλλου, γνωρίζοντας ότι εξαιτίας της άρνησης του Ιμπραήμ να πειθαρχήσει στην απαίτησή τους για παύση των μαχών, είχαν επέμβει

αποφασιστικά καταστρέφοντας τον Τουρκοαιγυπτιακό στόλο στη ναυμαχία του Ναυαρίνου και δεν επιθυμούσαν να τους αποδοθεί η κατηγορία μεροληψίας υπέρ των Ελλήνων.

Δραστηριότητα του Ι. Καποδίστρια

Κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων για τον καθορισμό της οριοθεσίας του υπό ίδρυση ελληνικού κράτους, οι οποίες πραγματοποιούνταν με τη συμμετοχή των εκπροσώπων των τριών "προστάτιδων δυνάμεων" μέσω της πρεσβευτικής διάσκεψης στον Πόρο και την μόνιμης διπλωματικής διάσκεψης στο Λονδίνο το Σεπτέμβριο του 1828, ο Έλληνας κυβερνήτης Ιωάννης Καποδίστριας συνάντησε την αντίδραση της Άγγλίας, η οποία, για τους δικούς της λόγους, επιθυμούσε η έκταση της ανεξάρτητης Ελλάδας να περιορισθεί μέσα στο στενό πλαίσιο που περιείχε μόνο την Πελοπόννησο, τις Κυκλάδες και τα νησία του Αργολικού κόλπου. Με τον τρόπο αυτό, οι Βρετανοί έθεταν σε δεύτερη μοίρα την επιρροή της Ρωσία στα του ελληνικού ζητήματος (δεδομένου ότι εκείνη την εποχή μαινόταν ο Ρωσοτουρκικός πόλεμος) και με τον αποκλεισμό της Ρούμελης και της Εύβοιας από τα εδάφη της μελλοντικής ελεύθερης ελληνικής επικράτειας, ουσιαστικά πετύχαιναν να μετατρέψουν την τελευταία σε δικό τους, άτυπο, προτεκτοράτο (μικρό, ναυτικό κράτος, που θα εξαρτιόταν από την Αγγλία, για την επιβίωσή του) και μακριά από οποιαδήποτε εξάρτησή του με τα ρωσικά συμφέροντα. Από την άλλη, η προσωρινή ελληνική αρχή αλλά και ο κυβερνήτης προσωπικά, αγωνίζονταν να πετύχουν ΤΗΝ αναθέρμανση των επαναστατικών εστιών στη Ρούμελη, όπου μάλιστα βρίσκονταν δυο οργανωμένα ελληνικά στρατόπεδα (του Τσορτς στα δυτικά και του Υψηλάντη στα Μέγαρα). Παρά την υποχρεωτική παύση όλων των εχθροπραξιών (ανακωχή) μεταξύ Ελλήνων των επαναστατών και της Οθωμανικής Πόρτας, που πρόβλεπε ρητά η συνθήκη του Λονδίνου και που ο μη σεβασμός της από τον Ιμπραήμ είχε προκαλέσει ήδη την σχεδόν ολοκληρωτική καταστροφή του Τουρκοαιγυπτιακού στόλου κατά τη ναυμαχία που ακολούθησε στο Ναυαρίνο, η Ελλάδα ήταν, εκ των πραγμάτων, υποχρεωμένη να συνεχίσει να μάχεται για την ανάκτηση όσο περισσότερων εδαφών ήταν δυνατό πριν την τελική, κατάκτηση της ανεξαρτησίας της. Έτσι, ο Καποδίστριας, με δυο αναλυτικά υπομνήματα που απέστειλε στις 30 Οκτωβρίου 1828 προς τις "εγγυήτριες δυνάμεις", αφού εξέθετε την οικονομική κατάσταση της χώρας, ζητούσε τη χορήγηση δανείου για να καλυφθούν τα έξοδα δημιουργίας των απαραίτητων διοικητικών και στρατιωτικών αρχών, αλλά στην πραγματικότητα για να έχει την ευχέρεια να χρηματοδοτήσει τις σχεδιαζόμενες στρατιωτικές επιχειρήσεις.

Πηγή: Wikipedia